

G.I. GURDJIEFF s-a născut în anul 1866, la Alexandropol, oraș situat lângă granița dintre Rusia și Turcia, într-o familie de greci și armeni, și a crescut în Caucaz, în zona de întâlnire a mai multor culturi și rase străvechi. Negăsind nici în știință, nici în religie un răspuns la întrebările sale despre adevăratul sens al vieții, a devenit convins, de la o vârstă fragedă, de existența unei cunoașteri străvechi, transmisă din generație în generație și despre care credea că se păstrează încă undeva pe pământ. După aproape douăzeci de ani de căutări prin ținuturi îndepărtate și periculoase din Asia Centrală și din Orientul Apropiat, în 1912 reapare în Rusia cu o învățătură profundă și practică despre sclavia interioară a omului și despre posibilitățile sale de evoluție individuală. Adunând câțiva oameni în jurul său, începe Munca, iar aceasta avea să devină misiunea sa pentru tot restul vieții.

După moartea lui, un grup format din cei mai apropiați discipoli, îndrumați de Jeanne de Salzman, și-a asumat responsabilitatea de a transmite învățătura. Acest grup a fondat centre în întreaga lume.

Pentru informații suplimentare, puteți contacta institutul_gurdjieff@yahoo.com, <http://gurdjieff-institut-romania.ro/> sau www.IAGF.org.

G.I. GURDJIEFF

Întâlniri cu oameni remarcabili

Ediția a II-a

Traducere de
CANTEMIR MAMBET

CUPRINS

<i>Notă cu privire la cea de-a treia ediție în limba română</i>	9
<i>Nota traducătorilor</i>	13
<i>Cuvânt înainte</i>	16
<i>Introducere</i>	18
Tatăl meu	52
Primul meu dascăl	70
Bogacevski	79
DI X sau Căpitanul Pogossian	100
Abram Yelov	135
Prințul Lubovedski	146
Ekim Bey	214
Piotr Karpenko	239
Profesorul Skridlov	268
Chestiunea materială	292

Introducere

A trecut exact o lună de când am terminat prima serie a scrierilor mele – exact acea perioadă de timp pe care intenționam să o dedic în exclusivitate odihnirii părților din prezența mea generală, subordonate rațiunii mele pure. Așa cum am spus deja în ultimul capitol al primei serii³, mi-am luat angajamentul față de mine însumi ca în tot acest timp să nu scriu nici măcar un singur rând, ci să golesc treptat și pe îndelete – în scopul bunăstării celor mai merituoase părți – toate sticlele de calvados vechi, acum la dispoziția mea, prin voința soartei, și aflate în crama de la Prieuré, amenajată cu atât de multă grijă de mai bine de un secol, de către oameni care înțeleseseră adevăratul sens al vieții.

Astăzi, decizia mea este luată. Fără să mă forțez deloc, ba dimpotrivă, cu mare plăcere, doresc să reîncep să scriu – desigur, cu ajutorul tuturor forțelor cosmice corespunzătoare și, de asemenea, de această dată și cu ajutorul rezultatelor cosmice, conforme legilor, care se revarsă asupra mea din toate părțile, în urma bunelor urări transmise pe calea gândului, de către cititorii cărților din prima serie.

Îmi propun acum să dau în cea de-a doua serie, pentru tot ceea ce am scris, o formă inteligibilă tuturor, în speranța că

aceste idei ar putea să servească drept elemente constructive și să pregătească conștiința creaturilor asemănătoare mie, pentru edificarea unei lumi noi – o lume care, după părerea mea, este reală sau, cel puțin, care poate fi percepută ca fiind reală de către toate gradele de gândire umană, fără cea mai mică urmă de îndoială – în locul lumii iluzorii pe care oamenii contemporani și-o zugrăvesc pentru ei înșiși.

Și, într-adevăr, mintea omului contemporan, oricare ar fi nivelul ei de intelectualitate, nu e capabilă să devină conștiință de lume decât pornind de la date, care, indiferent dacă sunt activate accidental sau intenționat, declanșează în el tot soiul de impulsuri fantastice. Iar aceste impulsuri, afectând în mod constant tempoul tuturor asociațiilor care se scurg prin el, dezarmonizează, încetul cu încetul, ansamblul funcționării sale, cu rezultate atât de triste, încât pentru orice om este imposibil, atunci când este capabil să se izoleze, chiar și în mică măsură, de influențele condițiilor anormale stabilite în viața noastră obișnuită și e dornic să se gândească la acestea în mod serios, să nu fie îngrozit – de exemplu, de scurtarea vieții noastre, cu fiecare decadă.

În primul rând, pentru a da un elan gândirii mele, adică pentru a stabili un ritm care să corespundă atât gândirii mele, cât și gândirii voastre, vreau să urmez într-o câțva exemplul Marelui Belzebut și să imit forma de gândire a unuia care este mult respectat de către el și de către mine și probabil, deja, curajosul cititor al scrierilor mele, de către tine, dacă, desigur, ai avut îndrăzneala să citești până la capăt prima serie.

Cu alte cuvinte, aș dori să introduc, încă de la începutul începuturilor acestei scrieri a mea, ceea ce dragul nostru Mullah Nassr Eddin⁴ ar numi „o chestiune subtil filosofică“.

3 *Despre Tot și din Toate: Seria I, Povestirile lui Belzebut către nepotul său*, A Treia Carte, Ed. Magic Print, 2018, p. 425.

4 Mullah Nassr Eddin (Nastratin Hogeia), o figură legendară în numeroase țări ale Orientului Apropiat, este întruchiparea înțelepciunii populare.

Respect pentru oameni și cărți

Aș dori să fac asta încă de la început, pentru că intenționez să folosesc cu toată libertatea, atât aici, cât și în expunerile de mai târziu, înțelepciunea recunoscută acum aproape peste tot, a acestui maestru, despre care se zvoneste că i se va acorda, în curând, de către persoana cuvenită, titlul oficial de *Unicul și Singurul* în lume.

Iar această chestiune subtil filosofică poate fi deja percepută în acel tip de perplexitate care este sortit să apară în conștiința fiecărui cititor, fie el chiar și al primului și celui dintâi paragraf al acestui capitol, dacă face o comparație între numărul mare de date, pe care se bazează convingerile sale ferme în domeniul medical, cu faptul că eu, autorul *Povestirilor lui Belzebut către nepotul său*, după accidentul care aproape că m-a costat viața – cu o funcționare a organismului încă nerestabilită pe deplin, din cauza neîncetatului efort activ de a-mi transpune gândurile în vederea transmiterii lor cât mai exact către alții –, mi-am dus la îndeplinire în tot acest timp programul de odihnă, în mod foarte satisfăcător, în special prin folosirea unor cantități nemăsurate de alcool, sub forma menționată mai sus, a calvadosului vechi și a diversilor săi veri virili și în plină putere.

De altfel, pentru a da o replică adevărată și exhaustivă la această chestiune subtil filosofică și deci o improvizație demnă de discuție, trebuie să fie stabilit întâi un verdict corect cu privire la vina mea personală în eșecul de a îndeplini exact obligația pe care mi-am asumat-o – aceea de a bea în întregime toate sticlele care au rămas din acel vechi calvados despre care am vorbit.

Ideea este că de-a lungul acestei perioade alocate pentru odihna mea, în pofida dorinței mele automate, nu m-am putut limita la cele cincisprezece sticle de calvados rămase și despre care am vorbit în ultimul capitol al primei serii, ci a trebuit să combin sublimul conținut al acestor sticle cu cel al altor două sute de sticle – care te încântă fie și numai dacă le privești – conținând un lichid nu mai puțin sublim, numit armagnac învechit, astfel încât totalitatea acestor substanțe cosmice să îmi poată fi de ajuns pentru mine personal, precum și pentru

întregul trib format din cei care, în ultimii ani, au devenit inevitabilii mei asistenți, în special în cadrul acelor „ceremonii sacre“ ale mele.

Înainte de a pronunța acest verdict asupra vinovăției mele, trebuie ținut cont că, încă din prima zi, mi-am schimbat obiceiul de a bea armagnac din ceea ce poartă numele de pahare de lichior și am început să-l beau din căni de ceai. Și am început să fac astfel în mod instinctiv, se pare – încât, în mod evident, inclusiv în acest caz, dreptatea să poată triumfa.

Nu știu care e situația ta, bravule cititor, însă ritmul gândirii mele este stabilit acum și pot să încep din nou, fără să mă forțez, să perorez într-un mod sofisticat, cu toată ardoarea.

În această a doua serie intenționez, printre altele, să introduc și să elucidez șapte zicale care au ajuns până în zilele noastre din timpuri foarte vechi, prin intermediul inscripțiilor de pe diverse monumente și pe care s-a întâmplat să le găsec și să le descifrez de-a lungul călătoriilor mele – zicale prin care strămoșii noștri îndepărtați formulau anumite aspecte ale adevărului obiectiv, perceptibile în mod clar până și pentru rațiunea umană contemporană. De aceea, voi începe numai cu una dintre zicale, care, pe lângă faptul că servește drept bun punct de plecare pentru expunerile care urmează, va fi o legătură cu ultimul capitol al primei serii.

Această veche zicală, aleasă de mine pentru începutul celei de-a doua serii a scrierilor mele, este formulată astfel:

Merită numele de om și poate să se aștepte la ceva pregătit pentru el în Înalturi numai acela care a dobândit deja datele corespunzătoare abilității de a păstra neatinsă atât lupul, cât și oaia care i-au fost încredințate spre îngrijire.

O „analiză filologică psiho-asociativă“ a acestei zicale de la strămoșii noștri, făcută de anumiți oameni învățați ai timpurilor noastre – desigur nu de către aceia care viețuiesc pe continentul Europa –, a arătat cu claritate că prin cuvântul „lup“ se simbolizează întregul funcționării fundamentale și reflexe a

Respect pentru oameni și cărți

organismului uman, iar prin cuvântul „oaie“, ansamblul funcționării sentimentului uman. Cât despre funcționarea gândirii umane, aceasta e reprezentată în zicală prin omul însuși, un om care, în procesul vieții sale responsabile, datorită eforturilor sale conștiente și suferințelor sale voluntare, a dobândit în prezența sa datele corespunzătoare pentru a fi întotdeauna capabil să creeze condițiile unei posibile existențe comune a acestor două vieți eterogene și străine una de alta. Numai un astfel de om se poate baza și deveni demn să posede ceea ce, așa cum se afirmă în această zicală, este pregătit din Înalturi și este, în general, predestinat omului.

E interesant de observat că printre numeroasele proverbe și soluții ingenioase pentru probleme spinoase, pe care, de obicei, le folosesc diferite triburi asiatice, există una, cu un lup și – în loc de o oaie – o capră, care corespunde foarte bine, după părerea mea, cu sensul principal al vechii zicale pe care am citat-o.

Întrebarea ridicată de această problemă spinoasă este de a afla cum poate un om care are în posesia sa un lup, o capră și, în cazul de față, o varză să le treacă peste un râu de pe un mal pe celălalt, dacă se ține cont de faptul că, pe de o parte, la un drum pot să încapă în barcă doar el și unul dintre cele trei obiecte, iar pe de altă parte că, fără supravegherea și influența lui directă, lupul poate oricând să distrugă capra, iar capra, varza.

Iar răspunsul corect la această ghicitoare populară arată în mod clar că, un om poate duce sarcina la bun sfârșit nu numai prin intermediul ingeniozității pe care orice om normal ar trebui să o aibă, ci, pe lângă aceasta, el nu trebuie să fie leneș sau să-și precupească puterile, ci trebuie să treacă râul o dată în plus pentru a-și atinge scopul.

Revenind la semnificația profundă a vechii zicale alese de mine și păstrând în minte sensul profund al soluției corecte la această ghicitoare populară, atunci, dacă cineva se gândește la aceasta fără niciun fel de prejudecată iscată la omul contemporan de gândurile sale „serbede“, este imposibil să nu fie acceptată cu ajutorul propriei minți și să nu fie obținut un acord prin

intermediul propriilor sentimente că oricine care își spune om nu trebuie să fie niciodată leneș, ci, găsind în mod constant tot felul de soluții de compromis, trebuie să lupte cu slăbiciunile sale pe care și le-a mărturisit sieși, pentru a atinge scopul pe care și l-a stabilit: să păstreze neatinsă aceste două animale independente, lăsate în grija rațiunii sale și care, prin însăși esența lor, sunt opuse unul celuilalt.

Dat fiind că ieri am terminat această, după cum o numesc eu, „solicitarie menită să dea un elan gândirii mele“, am luat în această dimineață manuscrisul unei sinteze pe care am scris-o în primii doi ani ai activității mele de scriitor și pe care intenționez să-l folosesc pe post de material pentru începutul acestei serii a doua și m-am dus în parc, să mă așez și să lucrez în umbra istoricei alei, străjuită de pomi. După ce am citit primele două sau trei pagini, uitând tot ce se află în jurul meu, am devenit profund gânditor, punând în cumpănă cum să continui mai departe; și am stat acolo fără să scriu un singur cuvânt, până seara târziu.

Eram atât de absorbit de aceste reflecții, încât, la un moment dat, nici nu am observat că cea mai tânără dintre nepoatele mele, cea a cărei sarcină este să vegheze asupra cafelei arăbești pe care o beau de obicei, astfel încât aceasta să nu se răcească în ceașcă, în special atunci când depun o muncă fizică sau mentală intens activă, o înlocuise, așa cum am aflat mai târziu, de douăzeci și trei de ori.

Pentru a putea înțelege seriozitatea acestei meditații concentrate, proprie mie, și pentru a vă da o imagine, chiar și aproximativă, a dificultății situației mele, trebuie să vă spun că, după ce am citit aceste pagini și mi-am amintit, prin asociație, întregul conținut al manuscriselor pe care intenționasem să le folosesc pe post de introducere, mi-a devenit foarte clar că tot ceea ce asupra căruia mă înverșunasem, așa cum se spune, de-a lungul atâtor nopți nedormite, devenise, după schimbările și

adăugirile pe care le-am făcut în ediția finală a primei serii, complet nefolositor.

Când am înțeles asta am experimentat, pentru aproximativ jumătate de oră, starea pe care Mullah Nassr Eddin o definește prin cuvintele „să te simți vârat în galoși până peste cap”; și la început am fost gata să mă resemnez, după care am ajuns la hotărârea să rescriu în întregime acest capitol, de la început până la sfârșit. Însă, după aceea, continuând să-mi reamintesc în mod automat tot felul de propoziții din manuscrisul meu, mi-am amintit, printre altele, locul unde, pentru a explica de ce am adoptat o atitudine de criticism necruțător față de literatura contemporană, am introdus cuvintele unui anume persan, inteligent și mai în vârstă, pe care îl auzisem în frageda mea tinerețe și care, după părerea mea, nu ar fi putut descrie mai bine caracteristicile civilizației contemporane. Am considerat că este imposibil să-l privez pe cititor atât de ceea ce s-a spus cu privire la acest subiect, cât și de toate celelalte gânduri, cum s-ar spune, artistic înglobate în acest pasaj, gânduri care, pentru oricine este capabil să le descifreze, pot constitui un material deosebit de prețios pentru o înțelegere corectă a ceea ce intenționez să elucidiez în ultimele două serii, într-o formă accesibilă oricărui om care este căutător de adevăr.

Și astfel, aceste considerații m-au forțat să găsesc o soluție prin care, fără a-l priva pe cititor de toate acestea, să fie posibil ca prima formă de expunere, pe care am folosit-o inițial, să corespundă cu forma cerută acum, după marile schimbări făcute în cărțile din prima serie.

De fapt, ceea ce am scris în primii doi ani ai acestei noi profesii a mea – pe care am fost forțat să o adopt – nu mai putea să corespundă cu ceea ce era cerut acum, dat fiind că, atunci, transpusesem totul într-o primă versiune, în forma unei sinteze inteligibile numai de către mine, cu intenția să dezvolt acest material în treizeci și șase de cărți, dedicând fiecare carte unei chestiuni specifice.

În al treilea an, începusem să dau acestor consemnări o formă de expunere care ar fi putut fi inteligibilă pentru alții, cel puțin pentru cei antrenați în așa-zisa gândire abstractă. Însă dat fiind că de atunci, puțin câte puțin, am devenit mai iscusit în arta de a disimula gânduri serioase într-o formă exterioară promițătoare, ușor accesibilă, și în a face ca toate aceste gânduri, pe care le-aș denumi „discernabile numai odată cu trecerea timpului”, să decurgă din altele, de obicei din gândirea majorității oamenilor contemporani, am schimbat principiul pe care îl urmam și, în loc să caut să duc la îndeplinire scopul pe care mi-l pusesem din punctul de vedere al cantității scrise, am adoptat principiul de a-mi atinge acest obiectiv numai prin calitatea lor. Și am început să parcurg, de la începutul începuturilor, tot ceea ce scrisesem în sinteză, cu intenția să fac acum împărțirea în trei serii, iar în versiunea finală să le împart pe fiecare dintre acestea în mai multe cărți.

Iar faptul că astăzi am devenit profund îngândurat se datorează poate și faptului că tocmai ieri am avut în memoria mea o retrăire proaspătă a vechii zicale înțelepte, „întotdeauna să te străduiești ca lupul să fie sătul și oaia neatinsă”.

În final, atunci când aproape se înserase și, de dedesubt, faimoasa umezeală de la Fontainebleau începuse să-mi treacă prin tălpile papucilor⁵, afectându-mi gândirea, în timp ce, de deasupra, diferite creaturi iubite de Dumnezeu, numite păsărele, începeau să evoce din ce în ce mai des o senzație răcoasă pe craniul meu complet neted, atunci s-a iscat în prezența mea îndrăzneța decizie să nu țin cont de nimeni și de nimic și, pur și simplu, să introduc în acest prim capitol al seriei a doua – ceva pe care scriitorii profesioniști ai timpului prezent l-ar numi o dezvoltare digresivă – anumite fragmente ale acestui manuscris care îmi plăceau, nu fără a le șlefui înainte, și care fuseseră

5 „English soles” în versiunea engleză, făcând aluzie la exprimarea „suflet englezesc” (*english soul*) din Seria I, *Povestirile lui Belzebut către nepotul său*, Prima carte, p. 34.

Respect pentru oameni și cărți

destinate să servească drept introducere pentru una dintre cele treizeci și șase de cărți. După care voi reîncepe să scriu, conformându-mă cu strictete principiului pe care l-am adoptat pentru lucrările acestei serii.

Iar această soluție va avea un dublu avantaj. Ea îmi va proteja creierul, deja destul de surmenat chiar și fără toate acestea, de noi tensiuni inutile și va permite cititorilor, în special celor care au citit scrierile mele anterioare, să descopere opinia *imparțială în mod obiectiv* care se poate forma în psihismul anumitor oameni care, din întâmplare, au primit o educație cât de cât normală în ceea ce privește manifestările reprezentanților eminenți ai civilizației contemporane.

Atunci când această introducere a fost planificată inițial, pentru a treizecea carte, o denumisem *De ce am devenit scriitor* – și atunci vorbeam despre impresiile care se acumulasă în mine de-a lungul vieții și care sunt baza opiniei mele actuale, deloc măgulitoare, despre reprezentanții literaturii contemporane. În legătură cu aceasta, așa cum am spus-o deja, voi reproduce discursul pe care l-am auzit în tinerețe, când mă aflam pentru prima dată în Persia și se întâmplase, într-o zi, să asist la o reuniune de intelectuali în care se discuta despre cultura contemporană.

Printre cei care vorbiseră mai mult în acea zi se afla acel bătrân intelectual persan pe care l-am menționat – intelectual nu în sensul european al cuvântului, ci în sensul în care este înțeles pe continentul Asia, adică nu numai prin cunoaștere, ci și prin ființă.

De altfel, era foarte bine educat și avea o cunoaștere profundă a culturii europene.

Spunea, printre altele:

„E un mare păcat că perioada culturală actuală, pe care o numim și pe care oamenii din generațiile următoare o vor numi, de asemenea, «civilizația europeană», este, în ansamblul întregului proces al perfecționării umanității, asemenea unui interval gol și sterp. Și aceasta din cauză că, în ceea ce privește

dezvoltarea minții, acest principal factor motivant al autoperfecționării, oamenii civilizației noastre nu pot lăsa moștenire nimic de valoare pentru urmașii lor.

De exemplu, unul dintre mijloacele principale pentru a dezvolta mintea unui om este literatura.

Însă ce are de oferit literatura civilizației contemporane? Nimic, de fapt, cu excepția dezvoltării așa-zisei *prostituări a cuvântului*.

Cauza fundamentală a acestei corupții a literaturii din ziua de astăzi este, după părerea mea, că întreaga atenție aferentă scrisului a ajuns încet-încet, de la sine, să fie concentrată nu asupra calității gândului și exactității cu care acesta este transmis, ci numai asupra strădaniei pentru poleiala exterioară sau, altfel spus, frumusețea stilului – mulțumită căruia a rezultat, în final, ceea ce am numit *prostituare a cuvântului*.

Și, în fapt, poți petrece o zi întreagă citind o carte voluminoasă fără să afli ce a vrut scriitorul să spună și numai când te-ai apropiat de sfârșit, după ce ai pierdut atât de mult din timpul tău – și așa insuficient pentru îndeplinirea obligațiilor necesare vieții –, să descoperi că toată această muzică a fost bazată pe o idee infinitezimală, aproape nulă.

Toată literatura contemporană se împarte, din punctul de vedere al conținutului, în trei categorii: prima acoperă ceea ce se numește domeniul științific, a doua constă în narațiuni, iar cea de-a treia în ceea ce este cunoscut sub numele de descrieri.

Cărțile științifice conțin de obicei colecții de fel de fel de ipoteze vechi, deja evidente pentru fiecare, dar combinate în moduri diferite și aplicate la diverse subiecte noi.

Narațiunile, sau așa cum sunt acestea îndeobște numite, romane – căroră, de asemenea, le sunt dedicate volume somptuoase –, în cea mai mare parte, sunt descrieri, fără a neglija niciun detaliu, ale modului în care niște anume Ion Ionescu și Maria Popescu obțin satisfacerea «iubirii» lor – acest sentiment sacru care, treptat, a degenerat în oameni, datorită slăbiciunii și lipsei lor de voință și care acum, în omul contemporan, s-a